

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ।

ਭੰਡਾਰੀ ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਮੈਸਰਜ਼ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ-ਬੇਨੀ ਪਰਸ਼ਾਦ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰ: 1955 ਦਾ 419-ਡੀ.

16 ਜਨਵਰੀ 1956

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ (1872 ਦਾ 1) - ਸੈਕਸ਼ਨ 102 ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ - ਲੋਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਡਵਾਂਸਡ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ - ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਐਡਵਾਂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਝੂਠ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੰਗ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਧਾਰਾ 115, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦਾ ਐਕਟ V, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਤਿਲਕ ਰਾਜ ਹਾਂਡਾ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 12 ਅਗਸਤ, 1955 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਹੈ।

ਏ.ਆਰ. ਵੀਗ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਚ.ਆਰ. ਸਾਹਨੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ ਜੇ- 1 ਮਾਰਚ, 1955 ਨੂੰ, ਮੈਸ. ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ-ਬੇਨੀ ਪਰਸ਼ਾਦ ਨੇ 1,20,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 1,42,884-5-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਛੋਟੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਬੈਂਕ ਆਫ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ, ਅਰਥਾਤ

"ਕੀ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ 1,20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਰਸ, 2 ਅਤੇ 10 ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਨਾਰਸੀ ਲਾਲ ਤੁਲਸੀਆਨ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ? ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ?" ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ 'ਤੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਪਏਗਾ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੰਗ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੀਡੇ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, (1) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਭੁਗਤਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਪੈਸੇ

ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਖੁਦ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਡੀਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।